

WYROK TRYBUNAŁU (ósma izba)

z dnia 26 kwietnia 2012 r. (*)

Podatek VAT – Dyrektywa 2006/112/WE – Zwolnienia – Artykuł 151 ust. 1 lit. c) – Demontaż przestarzałych statków marynarki Stanów Zjednoczonych na terytorium państwa członkowskiego

W sprawie C-225/11

mając za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Upper Tribunal (Tax and Chancery Chamber) (Zjednoczone Królestwo) postanowieniem z dnia 9 maja 2011 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 13 maja 2011 r., w postępowaniu:

The Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs

przeciwko

Able UK Ltd,

TRYBUNAŁ (ósma izba),

w składzie: A. Prechal (sprawozdawca), prezes izby, K. Schiemann i L. Bay Larsen, sędziowie,

rzecznik generalny: P. Mengozzi,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając procedurę pisemną,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez L. Seeborutha, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu polskiego przez M. Szpunara, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez R. Lyala oraz C. Soulay, działających w charakterze pełnomocników,

podjęwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 151 ust. 1 lit. c) dyrektywy Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz.U. L 347, s. 1, zwanej dalej „dyrektywą VAT”).

2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs (zwanym dalej „Commissioners”) a Able UK Ltd (zwanym dalej

„Able”) w przedmiocie podatku od wartości dodanej (zwanego dalej „podatkiem VAT”) obejmującego usługi demontażu przestarzałych statków marynarki Stanów Zjednoczonych.

Ramy prawne

Prawo międzynarodowe

3 Traktat Północnoatlantycki został podpisany w Waszyngtonie (Stany Zjednoczone) w dniu 4 kwietnia 1949 r.

4 Protokół dotyczący statusu międzynarodowych dowództw wojskowych, ustanowionych na podstawie Traktatu Północnoatlantyckiego, sporządzony w Paryżu dnia 28 sierpnia 1952 r. (zwany dalej „protokołem o dowództwach wojskowych”), stanowi w art. 8 ust. 1:

„W celu ułatwienia ustanowienia, budowy, utrzymania i działania dowództwa sojuszniczego dowództwo takie w interesie wspólnej obrony oraz dla jego oficjalnej i wyjątkowej korzyści będzie zwolnione, tak dalece, jak to jest możliwe, z opłat celnych i podatków mających wpływ na jego wydatki. Każda strona niniejszego protokołu przystąpi do negocjacji z każdym dowództwem sojusznicznym działającym na jej terytorium, w celu zawarcia porozumienia wprowadzającego w życie niniejsze postanowienia”.

Prawo Unii

5 Zgodnie z art. 151 ust. 1 dyrektywy VAT:

„Państwa członkowskie zwalniają następujące transakcje:

[...]

c) dostawy towarów i świadczenie usług w państwach członkowskich, które są stronami Traktatu Północnoatlantyckiego, na rzecz sił zbrojnych innych państw będących stronami tego traktatu, do użytku tych sił zbrojnych lub towarzyszącego im personelu cywilnego lub też w celu zaopatrzenia ich w mess lub kantyn, gdy siły te biorą udział we wspólnych działaniach obronnych;

d) dostawy towarów lub świadczenie usług dokonywane z przeznaczeniem do innego państwa członkowskiego na rzecz sił zbrojnych każdego z państw będących stronami Traktatu Północnoatlantyckiego, innego niż państwo członkowskie przeznaczenia, do użytku tych sił zbrojnych lub towarzyszącego im personelu cywilnego lub też w celu zaopatrzenia ich w mess lub kantyn, gdy siły te biorą udział we wspólnych działaniach obronnych;

[...]”.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytanie prejudycjalne

6 Z postanowienia odsy?aj?cego wynika, ?e Able zawar?a z United States Department of Transportation Maritime Administration (departamentem administracji transportu morskiego Stanów Zjednoczonych) umow? na demonta? trzynastu statków b?d?cych w s?u?bie marynarki Stanów Zjednoczonych, które zosta?y jednak nast?pnie przydzielone do floty rezerwowej i by?y zacumowane w James River w Wirginii (Stany Zjednoczone). Umowa ta sk?ada?a si? z dwóch odr?bnych cz??ci. Po pierwsze, statki mia?y zosta? przygotowane, a nast?pnie odholowane ze Stanów Zjednoczonych do Zjednoczonego Królestwa. Po drugie, po uprzednim ich zabezpieczeniu w obiekcie nale??cym do spółki Able, znajduj?cym si? w Teesside (Zjednoczone Królestwo), mia?y one zosta? poddane demonta?owi. Inspektorzy rz?du Stanów Zjednoczonych mieli by? obecni na terenie zak?adu w trakcie obowi?zywania umowy.

7 W pi?mie z dnia 27 sierpnia 2008 r. Able zwróci?a si? do Commissioners o zaj?cie stanowiska w kwestii przepisów prawa z dziedziny podatku VAT, którymi obj?te by?y ?wiadczone przez ni? us?ugi demonta?u. Able twierdzi?a, ?e ?wiadczone przez ni? us?ugi by?y obj?te zwolnieniem zgodnie z art. 15 pkt 10 tiret trzecie szóstej dyrektywy Rady 77/388/EWG z dnia 17 maja 1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw pa?stw cz?onkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych – wspólny system podatku od warto?ci dodanej: ujednolicona podstawa wymiaru podatku (Dz.U. L 145, s. 1), zast?pionym od tego czasu art. 151 ust. 1 lit. c) dyrektywy VAT.

8 W dniu 15 pa?dziernika 2008 r. Commissioners wyda? decyzj?, zgodnie z któr? us?ugi demonta?u ?wiadczone przez spółk? Able by?y obj?te normaln? stawk? podatku VAT. Spółka ta w dniu 21 pa?dziernika 2008 r. wnios?a o zmian? wskazanej decyzji. Poniewa? Commissioners w dniu 18 listopada 2008 r. utrzyma? w mocy t? decyzj?, Able wnios?a skarg? do First?tier Tribunal (Tax Chamber), który w orzeczeniu z dnia 24 listopada 2009 r. stwierdzi?, ?e ?wiadczone przez spółk? Able us?ugi demonta?u statków obj?te by?y zwolnieniem.

9 Commissioners wniós? odwo?anie od tego orzeczenia do s?du krajowego. Zdaniem Commissioners art. 151 ust. 1 lit. c) dyrektywy VAT ma zastosowanie wy??cznie do si? zbrojnych pa?stwa b?d?cego stron? Traktatu Pó?nocnoatlantyckiego wizytuj?cych w pa?stwie cz?onkowskim b?d?cym równie? stron? tego traktatu, i tylko wówczas, gdy te si?y zbrojne uczestnicz? w dzia?alno?ci bezpo?rednio zwi?zanej ze wspólnymi dzia?aniami obronnymi.

10 Upper Tribunal (Tax and Chancery Chamber), uznawszy, ?e rozstrzygni?cie przed?o?onego mu sporu wymaga dokonania wyk?adni art. 151 ust. 1 lit. c) dyrektywy VAT, postanowi? zawiesi? post?powanie i zwróci? si? do Trybuna?u z nast?puj?cym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy wyk?adni art. 151 ust. 1 lit. c) [dyrektywy VAT] nale?y dokonywa? w ten sposób, ?e zwolnieniem z podatku VAT obj?te jest ?wiadczenie w Zjednoczonym Królestwie na rzecz United States Department of Transportation Maritime Administration us?ug demonta?u przestarza?ych statków marynarki Stanów Zjednoczonych w jednej lub w obu nast?puj?cych sytuacjach:

a) je?eli ?wiadczenie to nie zosta?o dokonane na rzecz cz??ci si? zbrojnych cz?onka NATO [Organizacji Traktatu Pó?nocnoatlantyckiego] bior?cych udzia? we wspólnych dzia?aniach obronnych lub na rzecz towarzyszc?cego im personelu cywilnego;

b) je?eli ?wiadczenie to nie zosta?o dokonane na rzecz cz??ci si? zbrojnych cz?onka NATO stacjonuj?cych w Zjednoczonym Królestwie lub wizytuj?cych Zjednoczone Królestwo lub na rzecz towarzyszc?cego tym si?om personelu cywilnego?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

11 W odniesieniu do pierwszej części przedmiotowego pytania z postanowienia odsyłającego wynika, że jej podstawą jest brzmienie art. 151 ust. 1 lit. c) dyrektywy VAT. Brzmienie to pozwala na odczytanie ostatniej części zdania tego przepisu, to jest zwrotu „gdy się te biorą udział we wspólnych działaniach obronnych”, jako odnoszącej się wyrażenie do części zdania, która bezpośrednio ją poprzedza, to jest „[dostawy towarów i świadczenie usług] w celu zaopatrzenia ich w żywność lub kantyn”, a nie jako dotyczącej wskazanego przepisu w całości. Brak w niektórych wersjach językowych, tak jak w wersjach angielskiej i francuskiej, przecinka poprzedzającego to ostatnie część zdania potwierdza by tak analizować.

12 W tym względzie należy zauważyć, że przecinek znajduje się w tym miejscu w niektórych innych wersjach językowych rzeczoności przepisu, takich jak wersje hiszpańska, duńska i niderlandzka. W tych okolicznościach nie można zatem uznać, że występowanie przecinka lub jego brak jest rozstrzygającym dla celów wykładowi art. 151 ust. 1 lit. c) dyrektywy VAT.

13 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału sformułowania użytego w jednej z wersji językowych przepisu prawa Unii nie można traktować jako jedynej podstawy jego wykładowi lub przyznawać mu w tym zakresie pierwszeństwa względem innych wersji językowych. Stanowisko takie byłoby bowiem niezgodne z wymogiem jednolitego stosowania prawa Unii. W przypadku wystąpienia rozbieżności między różnymi wersjami językowymi przepisów należy interpretować z uwzględnieniem ogólnej systematyki i celu uregulowania, którego jest on częścią (zob. w szczególności wyrok z dnia 3 marca 2011 r. w sprawie C-41/09 Komisja przeciwko Niemczech, Zb.Orz. s. I-831, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo).

14 W tym względzie należy przypomnieć, że również zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału zwolnienia z podatku VAT, do których należy zwolnienie ustanowione w art. 151 ust. 1 lit. c) dyrektywy VAT, powinny być interpretowane w sposób ścisły, bowiem stanowi one wyjątek od ogólnej zasady, zgodnie z którą każda usługa świadczona odpłatnie przez podatnika podlega temu podatkowi (zob. podobnie w szczególności wyrok z dnia 22 grudnia 2010 r. w sprawie C-116/10 Feltgen i Bacino Charter Company, Zb.Orz. s. I-14187, pkt 19 i przytoczone tam orzecznictwo).

15 Tymczasem wykładowi, zgodnie z którym ostatnia część zdania art. 151 ust. 1 lit. c) dyrektywy VAT odnosi się wyrażenie do części zdania, która ją bezpośrednio poprzedza, prowadziaby do tego, że zwolnieniu ustanowionemu w tym przepisie przyznano by nie tylko szeroki, lecz również niespójny zakres stosowania, jak sędziowie podnosi rzeka Zjednoczonego Królestwa.

16 Gdyby przyjąć bowiem tak wykładowi, dostawy towarów i świadczenie usług w państwach członkowskich, które są stronami Traktatu Północnoatlantyckiego, na rzecz się zbrojnych innych państw będących stronami tego traktatu na potrzeby tych się zbrojnych lub towarzyszącego im personelu cywilnego byłoby objęte zwolnieniem z podatku VAT w każdych okolicznościach, podczas gdy dostawy towarów i świadczenie usług w celu zaopatrzenia ich w żywność lub kantyn byłoby objęte zwolnieniem z podatku VAT wyrażenie wtedy, gdy się te biorą udział we wspólnych działaniach obronnych. Tymczasem rozróżnienie takie w odniesieniu do zakresu zwolnienia ustanowionego w art. 151 ust. 1 lit. c) dyrektywy VAT wydaje się pozbawione sensu.

17 Ponadto wskazany przepis należy odczytywać z uwzględnieniem celu zwolnienia, które przepis ten ustanawia. Co się tyczy tego celu, nic nie wskazuje, jak zostało to podniesione przed sądem krajowym, aby obejmować on uniemożliwienie państwom członkowskim będącym stronami Traktatu Północnoatlantyckiego uzyskania korzyści podatkowej wynikającej z

przystąpienia tych państw do NATO. Ponadto, jak zauważył sam sąd krajowy, taki cel oznaczałby istnienie ogólnego zwolnienia dostaw towarów i świadczenia usług na rzecz zobowiązań podjętych w ramach NATO, w tym również przez własne siły zbrojne państwa czonkowskiego, w którym mają miejsce te dostawy towarów lub to świadczenie usług. Tymczasem jest oczywiste, że art. 151 ust. 1 lit. c) dyrektywy VAT nie ustanawia zwolnienia o takim zakresie.

18 Natomiast wydaje się, że cel założony przez prawodawcę Unii ustanawiającego wskazany przepis powinien być raczej rozumiany, jak zauważyła Komisja Europejska, jako obejmujący umożliwienie państwom czonkowskim dotrzymanie pewnych zobowiązań podjętych w ramach NATO. Tymczasem w dokumentach przedłożonych Trybunałowi nie istnieje żadna wskazówka pozwalająca uznać, że należy przyjąć wykładnię wskazanego art. 151 ust. 1 lit. c) przedstawioną w pkt 15 niniejszego wyroku, aby zobowiązania takie mogłyby zostać dotrzymane.

19 Przeciwnie, art. 8 protokołu o dowództwach wojskowych – którym, jak zauważyła Komisja, zainspirowała się w szczególności prawodawca Unii, przyjmując art. 151 ust. 1 lit. c) dyrektywy VAT – odnosi się wyłącznie do zwolnienia z opłat celnych i podatków mających wpływ na wydatki ponoszone „w interesie wspólnej obrony”.

20 Wykładni art. 151 ust. 1 lit. c) dyrektywy VAT należy zatem dokonywać w ten sposób, że świadczenie usług, takie jak bójce przedmiotem postępowania przed sądem krajowym, w państwie czonkowskim będącym stroną Traktatu Północnoatlantyckiego, obejmujące demontaż przestarzałych statków marynarki innego państwa będącego stroną tego traktatu, jest objęte zwolnieniem z podatku VAT na mocy tego przepisu, wyłącznie jeżeli owo świadczenie usług następuje na rzecz członków sił zbrojnych tego innego państwa biorących udział we wspólnych działaniach obronnych lub na rzecz towarzyszącego im personelu cywilnego.

21 Co się tyczy drugiej członka pytania przedłożonego przez sąd krajowy, należy zauważyć, że brzmienie art. 151 ust. 1 lit. c) dyrektywy VAT nie wskazuje samo w sobie, czy świadczenie usług, takie jak bójce przedmiotem postępowania przed sądem krajowym, w państwie czonkowskim będącym stroną Traktatu Północnoatlantyckiego w celu objęcia go zwolnieniem z podatku VAT musi być dokonane na rzecz członków sił zbrojnych innego państwa będącego stroną tego traktatu stacjonujących na terytorium zainteresowanego państwa czonkowskiego lub wizytujących to terytorium lub na rzecz towarzyszącego tym siłom zbrojnym personelu cywilnego.

22 Jednakże zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału przy dokonywaniu wykładni przepisu prawa Unii należy uwzględnić nie tylko jego brzmienie, lecz także jego kontekst oraz cele regulacji, której członkiem przepis ten stanowi (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawie Feltgen i Bacino Charter Company, pkt 12 i przytoczone tam orzecznictwo).

23 Jeżeli chodzi o kontekst art. 151 ust. 1 lit. c) dyrektywy VAT, należy – jak zauważyć – służyć rzeczy Zjednoczonego Królestwa i polski – uwzględnić ust. 1 lit. d) dyrektywy VAT tego artykułu. Podczas gdy pierwszy z tych dwóch przepisów obejmuje zwolnieniem z podatku VAT, pod pewnymi warunkami, dostawy towarów i świadczenie usług dokonane w państwach czonkowskich, które są stronami Traktatu Północnoatlantyckiego, na rzecz sił zbrojnych innych państw będących stronami tego traktatu, drugi przepis obejmuje zwolnieniem, na takich samych warunkach, dostawy towarów lub świadczenie usług dokonywane z przeznaczeniem do innego państwa czonkowskiego na rzecz sił zbrojnych każdego z państw będących stronami Traktatu Północnoatlantyckiego, innego niż państwo czonkowskie przeznaczenia.

24 Z tych dwóch przepisów wynika, jak zaznaczono już w pkt 17 niniejszego wyroku, że prawodawca Unii chciał wykluczyć, aby dostawy towarów i świadczenie usług przeznaczone dla sił zbrojnych państwa czonkowskiego, w którym następują te dostawy towarów lub to

zwolnienie usług, objęte by było zwolnieniem z podatku VAT.

25 Tymczasem, po pierwsze, rzeczne wykluczenie, w zakresie, w jakim dotyczy ono wojskowych sił zbrojnych stacjonujących na terytorium ich własnego państwa członkowskiego lub wizytujących to terytorium, sugeruje już zatem samo w sobie, że miejsce stacjonowania sił zbrojnych lub miejsce, w którym te siły zbrojne wizytują, jest istotne dla potrzeb stosowania wskazanych przepisów.

26 Po drugie, gdyby wykładnia art. 151 ust. 1 lit. c) dyrektywy VAT była dokonywana w ten sposób, że przepis ten obejmuje zwolnieniem z podatku VAT dostawy towarów i świadczenie usług w państwie członkowskim, które jest stroną Traktatu Północnoatlantyckiego, na rzecz sił zbrojnych innego państwa będącego stroną tego traktatu, nawet jeżeli rzeczne siły zbrojne nie stacjonują na terytorium rzeczowego państwa członkowskiego ani nie wizytują tego terytorium, te dostawy towarów lub to świadczenie usług mogłyby ostatecznie być dokonywane, nie podlegając podatkowi VAT, na rzecz sił zbrojnych innego państwa członkowskiego, które stacjonują na terytorium tego ostatniego państwa lub wizytują to terytorium. Tymczasem taka wykładnia rzeczowego przepisu byłaby sprzeczna z wolą prawodawcy Unii, wskazaną w pkt 24 niniejszego wyroku.

27 Uwzględniając zatem powyższe uwagi oraz konieczność dokonywania ścisłej wykładni zwolnienia z podatku VAT, jak przypomniano w pkt 14 niniejszego wyroku, wykładni art. 151 ust. 1 lit. c) należy dokonywać w ten sposób, że na przewidzianych w nim warunkach obejmuje ono zwolnieniem z podatku VAT dostawy towarów i świadczenie usług w państwie członkowskim będącym stroną Traktatu Północnoatlantyckiego na rzecz sił zbrojnych innego państwa będącego stroną tego traktatu, jeżeli te siły zbrojne stacjonują na terytorium zainteresowanego państwa członkowskiego lub wizytują to terytorium.

28 Z dokumentów przedłożonych Trybunałowi nie wynika, aby wykładnia wskazanego przepisu odmienna od wykładni przyjętej w poprzednim punkcie była konieczna w celu umożliwienia państwom członkowskim dochowania zobowiązań podjętych przez te państwa w ramach NATO.

29 Natomiast z art. 8 protokołu o dowództwach wojskowych wynika, że artykuł ten – ustanawiając zwolnienie z należności celnych i podatków w celu ułatwienia ustanowienia, budowy, utrzymania i działania dowództwa sojuszniczego na terytorium państwa będącego stroną Traktatu Północnoatlantyckiego – oznacza z definicji, iż chodzi w nim o siły zbrojne stacjonujące na terytorium tego państwa lub wizytujące to terytorium.

30 W rezultacie na przedłożone pytanie należy udzielić odpowiedzi, że wykładni art. 151 ust. 1 lit. c) dyrektywy VAT należy dokonywać w ten sposób, iż świadczenie usług, takie jak będące przedmiotem postępowania przed sądem krajowym, w państwie członkowskim będącym stroną Traktatu Północnoatlantyckiego, obejmujące demontaż przestarzałych statków marynarki innego państwa będącego stroną tego traktatu, jest objęte zwolnieniem z podatku VAT na mocy tego przepisu, wyjącznie jeżeli:

- to świadczenie usług następuje na rzecz członków sił zbrojnych tego innego państwa biorących udział we wspólnych działaniach obronnych lub na rzecz towarzyszącego im personelu cywilnego oraz jeżeli

- to świadczenie usług następuje na rzecz członków wskazanych sił zbrojnych stacjonujących na terytorium zainteresowanego państwa członkowskiego lub wizytujących to terytorium lub na rzecz towarzyszącego tym siłom personelu cywilnego.

W przedmiocie kosztów

31 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (ósma izba) orzeka, co następuje:

Wykładni art. 151 ust. 1 lit. c) dyrektywy Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej należy dokonywać w ten sposób, że świadczenie usług, takie jak będące przedmiotem postępowania przed sądem krajowym, w państwie członkowskim będącym stroną Traktatu Północnoatlantyckiego, obejmujące demontaż przestarzałych statków marynarki innego państwa będącego stroną tego traktatu, jest objęte zwolnieniem z podatku od wartości dodanej na mocy tego przepisu, wyjącznie jeżeli:

- to świadczenie usług następuje na rzecz członków sił zbrojnych tego innego państwa biorących udział we wspólnych działaniach obronnych lub na rzecz towarzyszącego im personelu cywilnego oraz jeżeli
- to świadczenie usług następuje na rzecz członków wskazanych sił zbrojnych stacjonujących na terytorium zainteresowanego państwa członkowskiego lub wizytujących to terytorium lub na rzecz towarzyszącego tym siłom personelu cywilnego.

Podpisy

* Język postępowania: angielski.